

Liikenne- ja viestintäministeriö
kirjaamo@lvm.fi
tomi.lindholm@lvm.fi
joel.karjalainen@lvm.fi

LAUSUNTO

ASIA: LAUSUNTOPYYNTÖ: ARVIOMUISTIO POSTILAIN MUUTTAMISESTA (LVM/1024/03/2015)

Yleispalveluvelvoitteen laajuus

LVM on esittänyt arviomuistiossaan kaksi vaihtoehtoista mallia yleispalvelun jakelu- ja keräystiheyden järjestämiseksi: ensimmäisessä vaihtoehdossa LVM ehdottaa siirtymistä kolmipäiväiseen jakeluun ja keräilyyn, ja toisessa vaihtoehdossa voimassa olevan velvoitteen säilyttämistä ennallaan.

LVM:n perusteluista on luettavissa, että ministeriö pitää yleispalvelun jakelu- ja keräystiheyden kaventamista kolmipäiväiseksi tarkoituksenmukaisempänä vaihtoehtona.

Keski-Pohjanmaan Kirjapaino Oyj:n (myöhemmin KPK) näkemyksen mukaan siirtyminen kolmipäiväiseen malliin tilanteessa, jossa vaihtoehtoisia jakelupalveluita ollaan kehittämässä eikä niiden kattavuus vielä mahdollista Posti Oy:n perusjakelun täysimääräistä korvaamista, olisi omiaan vaarantamaan erityisesti perusjakelussa olevien sanomalehtien riittävän kattavan jakelun. Tämä puolestaan olisi omiaan kaventamaan sananvapauden toteutumista.

Ministeriön arvion mukaan Posti Oy ja lehtitalot voisivat yleispalvelun kaventamisesta huolimatta sopia viisipäiväisestä jakelusta kaupallisina sopimuksin. KPK katsoo, että sopiminen olisi käytännössä hyvin hankalaa Posti Oy:n kyetessä hinnoittelemaan ylimääräisen jakelun haluamallaan tavalla.

Postinumero- ja osoiterekisterijärjestelmä

KPK näkemys on, että postinumerojärjestelmän hallinnointiin liittyy kaksi näkökulmaa: yhtäältä LVM:n arviomuistiossakin käsitelty postinumerotietojen saatavuus, ja toisaalta koko postinumerojärjestelmän hallinnointi ja kehittäminen. Kilpailun lisääntymisen kannalta suurempi riski liittyy meidän näkemyksemme mukaan jälkimmäiseen näkökulmaan. Tällä hetkellä koko postinumerojärjestelmä on Posti Oy:n hallinnoima ja Posti Oy voi määrittää postinumeroalueet ja -järjestelmän omien tuotteidensa kehittämiseen ja viime kädessä oman alueellisen monopoliasemansa tukemiseen liittyvistä lähtökohdista. Merkitystä on tässä suhteessa etenkin sillä, miten taajama- ja haja-asutusalueet jakautuvat postinumeroalueisiin. Alueiden yksipuolisen järjestelyn seurauksena voi olla mahdollista, että jakelupalveluja hankkivat asiakkaat eivät kykene ostamaan palveluita kannaltaan mielekkään laajuisesti, eivätkä kilpailevat postiyrietykset voi kilpailla taloudellisesti ja toiminnallisesti tarkoituksenmukaisista osuuksista. Näkemyksemme mukaan kaikkien jakeluyhtiöiden toiminnan kannalta olisi erityisen tärkeää sopia kaikille osapuolille tasapuoliset säädökset Posti Oy:n verkkoon pääsyä koskien.

Yhdymme LVM:n arvioon, jonka mukaisesti siirtyminen kustannussuuntautuneesta hinnasta irrottamiskustannuksiin osoitetietojen luovutuksen yhteydessä edistäisi postimarkkinoiden kilpailua ja mahdollistaisi muille postiyrietyksille uusia liiketoimintamahdollisuuksia. Tämä edistäisi myös kuluttajille tarjottavien palveluiden laatua. LVM:n ehdotuksen mukaan irrottamiskustannuksiin perustuva hinta pitää sisällään vain sellaisia kustannuksia, jotka aiheutuvat osoitetietojen erottamisesta osoiterekisteristä ja niiden luovuttamisen järjestämisestä. Osoiterekisterin ylläpitoon liittyviä kustannuksia ei siten voisi periä tietojen luovutuksen yhteydessä. Pidämme tärkeänä, että osoiterekisterin ylläpitäjän tietojärjestelmiltä edellytetään asianmukaisia haku- ja muita toiminnallisuuksia ja että tietojen pyytäjä saa halutessaan tietopyynnön toteuttamiseen liittyvän yksilöidyn toimenpide- ja kustannuserittelyn, jotta tietojen irrottamiskustannukset eivät keinotekoisesti muotoutuisi tehokkaalle toimijalle tosiasiallisesti aiheutuvia kustannuksia suuremmiksi.

107

Osoitteenmuutos- ja jakelunkeskeytyspalvelu

LVM:n arvion mukaan yhden luukun periaatteen toteutuminen osoitteenmuutos- ja jakelunkeskeytyspalveluun mahdollistuisi käytännössä postiyriyten kaupallisin sopimuksin eikä palvelun toteuttamiseen vaadittaisi lainsäädäntöä. Lisäsääntely ei näin ollen olisi LVM:n arvion mukaan tarkoituksenmukaista.

KPK yhtyy näkemykseen, että postinsaajien kannalta olisi järkevintä, että markkinoille ei synny useita osoitepalveluita, joihin postinsaajien täytyy erikseen ilmoittaa jakeluun vaikuttavista muutoksista. Mikäli postilakiin kirjataan riittävän selkeästi osoiterekisterijärjestelmän ylläpitovastuu ja saatavuus sekä tietojen luovuttaminen siitä irrottamiskustannuksin, kilpailevat postiyrietykset pystyvät hankkimaan oikeaan jakeluun tarvittavan tiedon Posti Oy:ltä kohtuulliseen, läpinäkyvään ja tasapuoliseen hintaan. Tarvittaessa tämän tavoitteen toteutumista tulisi turvata täsmentämällä postilainsäädäntöä.

Postiverkkoon pääsy

LVM katsoo, että sen arviomuistiossa postinumero- ja osoiterekisterijärjestelmiin esitetyt muutokset edistävät myös osaltaan verkkoon pääsyä ja siten kilpailua postimarkkinoilla. Muita verkkoon pääsyä koskevia muutoksia ei siten olisi LVM:n mukaan tarkoituksenmukaista säätää tässä vaiheessa, kun kirjepostitoimintaan on syntymässä orastavaa kilpailua, eikä ole tiedossa, että verkkoon pääsyyn liittyen olisi olemassa merkittäviä alalle toimimisen esteitä.

KPK katsoo, että LVM:n arviomuistiossa postinumero- ja osoitetietojärjestelmään esitetyt muutokset ovat välttämättömiä mutta yksin riittämättömiä edellytyksiä tehokkaan kilpailun syntymiselle. KPK:n näkemyksen mukaan tällä hetkellä Posti Oy:n hallinnassa on sellaisia etenkin jakeluprosessin loppupään tuotannontekijöitä, jotka ovat vakavia pullonkauloja kilpailun kehittymiselle. Tällaisia ovat esimerkiksi tieto jakelun lähtöpisteestä sekä pääsy fyysisiin postilokeroihin, samoin kuin virtuaalisten ja yrityspostinumeroiden takana olevien fyysisten toimituspaikkatietojen saaminen avoimesti ilman tarvetta sopia asiasta Posti Oy:n kanssa.

Vaikka Suomen postimarkkina onkin avautumassa kilpailulle ja uusia postiyrietyksiä on aloittanut toimintansa, Posti Oy:n markkina-asema tulee säilymään vahvana tulevaisuudessakin. Postiyrietyten välisistä toimivista ja tasapuolisista rajapinnoista tulee lähes aina neuvotella Posti Oy:n kanssa. Posti Oy:n erittäin vahvan markkina-aseman vuoksi näiden kaupallisten neuvottelujen ei välttämättä aina voi olettaa johtavan tasapuoliseen ja kilpailua edistävään lopputulokseen. Markkinoiden toimivuuden ja tasapuolisten kilpailuedellytysten luomiseksi olisikin välttämätöntä luoda kilpailun edellytykset turvaavaa erityislainsäädäntöä. Tietyn toimialan ollessa ainulaatuudessa murrostilanteessa Suomen hallituksen sääntelyn purkamiseen liittyviä päämääriä ei tulisi soveltaa mustavalkoisesti, vaan tukea kilpailun lisääntymistä ja sitä kautta innovointia ja kuluttajien aseman parantamista tarvittaessa sääntelyn kautta. Postilain valmistelun yhteydessä olisi syytä toteuttaa vaikuttavuusarviointi, jonka avulla selvitetäisiin, mitä eri tuotannontekijöitä kilpailevat postiyrietykset joutuvat hankkimaan Posti Oy:ltä, mitä vaikutuksia tällä on sekä merkityksellisiin osto- että myyntimarkkinoihin ja miten ao. riippuvuussuhteita voitaisiin purkaa kilpailun edistämiseksi ja tehokkuuden lisäämiseksi.

Kokkolassa 15. päivänä syyskuuta 2016

Keski-Pohjanmaan Kirjapaino Oyj
Vesa Pihlajamaa
Toimitusjohtaja